

Sygn. akt IX Ca 444/16

IX Cz 313/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Żegarska (spr.)
Sędziowie:	SO Jacek Barczewski SO Beata Grzybek
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Najdrowska

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2017 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa T. P.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Mrągowie

z dnia 23 marca 2016 r., sygn. akt I C 485/14

oraz zażalenia powódki na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie III tego wyroku,

I. odrzuca zażalenie,

II. odrzuca apelację w zakresie punktu I zaskarżonego wyroku,

III. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że nie obciąża powódki kosztami procesu na rzecz pozwanego,

IV. oddala apelację w pozostałym zakresie,

V. nie obciąża powódki kosztami procesu na rzecz pozwanego za instancję odwoławczą.

Jacek Barczewski Agnieszka Żegarska Beata Grzybek

Sygn. akt IX Ca 444/16 i IX Cz 313/16

UZASADNIENIE

Powódka T. P. wystąpiła przeciwko (...) sp. z o.o. z siedzibą w T. z powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanego przez Sąd Rejonowy w Szczecinie w dniu 7 czerwca 2001 r. w sprawie XI GNc 1473/01. Nadto wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, że prowadzone na podstawie w/w nakazu zapłaty postępowanie egzekucyjne uległo umorzeniu z mocy prawa, tj. zgodnie z art. 823 k.p.c., co skutkowało przedawnieniem należności objętej tym nakazem. Wskazała również, że komornik bezpodstawnie umorzył postępowanie egzekucyjne ze względu na bezskuteczność egzekucji, podczas gdy do umorzenia egzekucji w sprawie Km 85/02 doszło z mocy samego prawa. Nadto w toku procesu podniosła argument, że po stronie wierzyciela doszło do następstwa prawnego, a zatem winien on przedłożyć tytuł wykonawczy z klauzulą na jego rzecz w trybie art. 788 § 1 k.p.c., czego dotychczas nie uczynił.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powództwo jest w sposób oczywisty bezzasadne, gdyż nie doszło do przedawnienia roszczenia objętego tytułem wykonawczym. Pozwany wskazał, że doszło do przerwania biegu przedawnienia poprzez złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji, a termin przerwany nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie, w wyniku którego bieg został przerwany, nie zostanie zakończone. W tej sytuacji w ocenie pozwanego przedawnienie rozpoczęło swój bieg na nowo od umorzenia postępowania egzekucyjnego w dniu 25 czerwca 2014 r.

Wyrokiem z dnia 23 marca 2016 r., Sąd Rejonowy w Mrągowie pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 7 czerwca 2001 r. sygn. akt XI GNc 14/73 w zakresie wyegzekwowanej w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Mrągowie A. P. pod sygnaturą akt Km 85/02 kwoty 3.0666,74 zł (pkt. I), a w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt. II). Ponadto Sąd Rejonowy, zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu - w tym kwotę 2.400 zł tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego (pkt. III).

Sąd Rejonowy ustalił m.in., że w dniu 7 czerwca 2001 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie Wydział XI Gospodarczy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie XI GNc 1473/01, w którym nakazał T. P., aby zapłaciła (...) sp. z o.o. z siedzibą w U. kwotę 13.390,54 zł wraz z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu.

Następnie ustalono, że w dniu 14 lutego 2002 r. do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym A. P. wpłynął wniosek egzekucyjny o wyegzekwowanie należności objętej w/w tytułem wykonawczym. Wniosek egzekucyjny został podpisany przez pełnomocnika wierzyciela adwokata D. S., a do wniosku załączone zostało pełnomocnictwo udzielone mu przez wierzyciela, w imieniu którego działał prezes P. K.. W toku postępowania egzekucyjnego Km 85/02 wierzyciel skierował egzekucję m.in. do udziału 1/2 części prawa własności nieruchomości stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni 1.126 m⁽²⁾, dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), a także do udziału części w prawie własności lokalu mieszkalnego położonego w M. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadził księgę wieczystą nr (...). W toku ww. postępowania egzekucyjnego, wyegzekwowana została kwota 3.066,74 zł tytułem należności głównej oraz 1.200 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym.

Na końcu ustalono, że w dniu 25 czerwca 2014 r. komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Mrągowie A. P. wydał postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego Km 85/02 powyżej wyegzekwowanej należności w kwocie 4.266,74 złotych wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Komornik orzekł również o kosztach postępowania egzekucyjnego i zwrócił wierzycielowi tytuł wykonawczy, umieszczając na nim adnotację o wyegzekwowaniu kwoty 3.066,74 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, że istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy roszczenie objęte tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu. Wyjaśniono przy tym, że to na powódce - stosownie do art. 6 k.c. - spoczywał obowiązek wykazania powyższego faktu. W ocenie Sądu pierwszej instancji, powódka nie wykazała w sposób dostateczny podnoszonych przez siebie okoliczności. Postępowanie egzekucyjne Km 85/02, nie zostało umorzone z mocy prawa na podstawie art. 823 k.p.c. Sąd wskazał, że przepis ten odnosi się do takiej beczynności wierzyciela, która uniemożliwia prowadzenie postępowania egzekucyjnego. Natomiast w sprawie Km 85/02 taka beczynność nie wystąpiła. Sąd Rejonowy zauważył, że do wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, nie złożono dokumentu wskazującego, iż osoba udzielająca pełnomocnictwa jest uprawniona do występowania w imieniu wierzyciela. Jednakże wskazano jednocześnie, że na nieważność postępowania z wymienionej przyczyny, może powołać się jedynie strona, która korzystała z tego pełnomocnika. Następnie wskazano, że zarzut braku następstwa prawnego wierzyciela nie mógł zostać rozpatrzony, ponieważ nie zostały podniesione w pozwie. Tymczasem stosownie do art. 843 § 3 k.p.c., w pozwie powód powinien przytoczyć wszystkie zarzuty, jakie w tym czasie mógł zgłosić, pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w dalszym postępowaniu. Na końcu wskazano, że podstawy do pozbawienia wykonalności kwestionowanego tytułu egzekucyjnego, zaistniały wyłącznie w zakresie wyegzekwowanej kwoty 3.066,74 zł. tytułem należności głównej. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w całości.

Powódka zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie:

- 1) art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 823 k.p.c., poprzez niewłaściwe przyjęcie, że wierzyciel, który wnioskiem z dnia 12 lutego 2002 r. wniósł o wszczęcie postępowania egzekucyjnego z jednego sposobu egzekucji tj. egzekucji do ruchomości a następnie pismem z dnia 17 maja 2002 r. rozszerzył pierwotny wniosek o egzekucję z nieruchomości nie wskazując adresu zamieszkania dłużnika o jaką nieruchomość chodzi jak i świadczenia jakie ma być wyegzekwowane 11 kwietnia 2006 r. nie był zobowiązany prawem do dokonania czynności koniecznej do prowadzenia egzekucji,
- 2) art. 123 § 1 k.c. poprzez przyjęcie że czynność egzekucyjna polegająca na wydaniu postanowienia komornika sądowego A. P. z dnia 25 czerwca 2014 r., na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. w stosunku do wierzyciela bez zdolności sądowej, egzekucji prowadzonej na podstawie nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Szczytnie, miało skutek prawny w postaci przerwania biegu terminu przedawnienia, kiedy faktycznie ten termin upłynął zgodnie z art. 125 § 1 k.c.
- 3) nieprawidłową wykładnię art. 823 k.p.c., poprzez przyjęcie, że po bezskutecznej licytacji w dniach 1 marca 2004 r. i 31 maja 2004 r. do 1/2 niewydzielonej części nieruchomości ul. (...) w M. i nie przejęciu przez wierzyciela tej nieruchomości tj. umorzeniu z mocy art. 985 w zw. z art. 1004 k.p.c. w tej części egzekucji, wierzyciel po wskazanym terminie w art. 985 k.p.c. w brzmieniu przed nowelizacją, nie był zobowiązany do dokonania czynności niezbędnej do dochodzenia roszczenia poprzez nie blokowanie egzekucji przy braku z jego strony inicjatywy,
- 4) art. 379 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przez nie rozpatrzenie z urzędu czy nie doszło do nieważności postępowania i jego wpływu na przerwanie terminu biegu przedawnienia w związku z art. 167 k.p.c. i art. 169 k.p.c., polegającej na złożeniu wniosku egzekucyjnego przez osobę, która nie wykazała pochodzenia pełnomocnictwa procesowego, chociaż mogła być pełnomocnikiem i nie została wezwana przez komornika w trybie art. 130 § 1 k.p.c.
- 5) nieprawidłową subsumcję art. 788 k.p.c., poprzez przyjęcie, że wierzyciel, który nie nabył uprawnień do prowadzenia egzekucji, może tą egzekucję prowadzić,
- 6) art. 803 k.p.c. poprzez przyjęcie, że wierzyciel w celu dochodzenia roszczenia, mimo że artykuł ten stanowi podstawę prowadzenia egzekucji z całości majątku dłużnika, chyba że z treści tytułu wykonawczego wynika co innego, nie był zobowiązany do uściślenia praw majątkowych dłużnika w egzekucji z ruchomości posiadając wiedzę w zakresie rozdzielnosci majątkowej zasądzonej wyrokiem sądu. Ewentualnie wszczęcia ponownej egzekucji do nieruchomości,

lub jak stanowi art. 7971 k.p.c., zlecenie komornikowi poszukiwania za wynagrodzeniem majątku dłużnika, wskazania komornikowi innych sposobów egzekucji takich jak zajęcia wierzytelności, zajęcia rachunku bankowego,

7) art. 321 § 1 k.p.c. orzekając możliwość wszczęcia postępowania egzekucyjnego na następcę prawnego, któremu Sąd nie nadał klauzuli wykonalności, mimo że dłużnik wszczynając powództwo opozycyjne wiąże sąd, gdyż sąd nie może wyrokować ponad żądanie określone w powództwie ani o przedmiocie nie objętym w powództwie. Oznacza to również, że sąd jest związany ze sposobami ograniczającymi wykonalności tytułu egzekucyjnego, wskazanymi przez dłużnika w pozwie.

8) art. 843 § 3 k.p.c. poprzez przyjęcie, że zarzut niewłaściwego umocowania pełnomocnika skutkujący nieważnością postępowania był spóźniony, gdy Sąd, jak wskazują Uchwały z mocą prawną Sądu Najwyższego, zarzut ten rozpatruje z urzędu w imię interesu wymiaru sprawiedliwości. Poprzez wskazane, jakoby na rozprawach wskazaliśmy brak następstwa prawnego wierzyciela, kiedy wskazaliśmy zgodnie z Postanowieniem Sądu Rejonowego w Szczecinie Wydział XI Gospodarczy z dnia 6 listopada 2015r. sygn. akt XI GCo 319/15, brak uprawnień wierzyciela do wszczęcia postępowania egzekucyjnego a więc zarzut, który wcześniej nie był nam znany.

9) art. 824 § 1 pkt. 3 w zw. z art. 827 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że postanowienie komornika o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z dnia 25 czerwca 2014 r. i wysłuchanie stron, było czynnością procesową zgodną z prawem, w przypadku posiadania przez dłużniczkę majątku w wartości ok. 360.000zł. w brzmieniu tego artykułu „iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów postępowania”. Wysłuchania stron w tym wierzyciela pierwotnego, który nie miał zdolności sądowej, a następcę prawny uprawnień do prowadzenia egzekucji, oraz braku notatki z przesłuchania dłużniczki.

10) art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., że niemożność wyegzekwowania jest tylko w przypadku przedawnienia roszczenia, a nie braku uprawnień stron w egzekucji. Przyjęcie, że komornik sądowy może prowadzić egzekucję z nakazu zapłaty a nie tytułu wykonawczego wydanego przez Sąd, który go nie wydał, jak i wykazać kwoty roszczenia powyżej wskazanej nakazem zapłaty o 6.895,63zł.

11) sprzeczność ustaleń Sądu poprzez nie wskazanie beczynności dłużnika, przy braku beczynności wierzyciela i komornika co skutkowało przewlekaniem egzekucji.

Mając powyższe na uwadze, powódka wniosła o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego nakazu zapłaty sygn. akt XI GNc 1473/01, lub
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

W odpowiedzi na apelację, pozwany wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Powódka wniosła również zażalenie na postanowienie o kosztach postępowania zawarte w pkt. III wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie wyjaśnić należy, że apelacja powódki co do pkt. I zaskarżonego wyroku, podlegała odrzuceniu. Powódka nie legitymuje się bowiem interesem prawnym w zaskarżeniu wyroku Sądu pierwszej instancji w tej części.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że warunkiem zaskarżalności orzeczenia jest posiadanie interesu skarżącego w takim zaskarżeniu (posiadanie gravamen). Brak gravamen w zaskarżeniu orzeczenia lub jego części wyklucza dopuszczalność środka odwoławczego od konkretnego orzeczenia. Inaczej rzecz ujmując środek zaskarżenia

jest dopuszczalny w zasadzie tylko od orzeczenia niekorzystnego dla strony (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., sygn. III CZP 88/13, Lex numer 1467203).

Z powyższego wynika, że wniesienie apelacji jest dopuszczalne jedynie przez stronę pokrzywdzoną wyrokiem wydanym niezgodnie z jej żądaniami. Pokrzywdzenie polega natomiast na całkowitym bądź częściowym nieuwzględnieniu żądań strony i uwidacznia się przez porównanie twierdzeń strony o przysługujących jej prawach z rozstrzygnięciem o tych prawach zawartym w kwestionowanym orzeczeniu.

W rozpoznawanej sprawie, powódka domagała się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Szczecinie w dniu 7 czerwca 2001 r. w sprawie o sygn. akt XI GNc 1473/01.

Tymczasem w pkt. I zaskarżonego wyroku, Sąd Rejonowy pozbawił wykonalności ww. tytuł wykonawczy w zakresie wyegzekwowanej w toku postępowania egzekucyjnego Km 85/02 kwoty 3.066,74 zł.

Trudno zatem przyjąć, aby powódka dysponowała interesem prawnym w zaskarżeniu wyroku w części, która uwzględniła żądanie zawarte w pozwie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy odrzucił apelację powódki co do pkt. I wyroku jako niedopuszczalną, wobec braku obiektywnej potrzeby zmiany lub uchylecia orzeczenia w tym zakresie.

Sąd Odwoławczy oparł powyższe rozstrzygnięcie na podstawie art. 370 k.p.c. w zw. z art. 373 k.p.c.

Odrzuceniu podlegało również zażalenie powódki na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania zawarte w pkt. III wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy podziela pogląd, że na zawarte w wyroku postanowienie o kosztach procesu stronie nie przysługują dwa środki zaskarżenia: apelacja od całego wyroku i zażalenie na postanowienie o kosztach. Strona posiada możliwość wniesienia albo apelacji od całego wyroku albo zażalenia na postanowienie o kosztach. Wniesienie apelacji niweczy dopuszczalność zażalenia na postanowienie o kosztach procesu zawarte w wyroku i to niezależnie od kolejności wniesienia każdego z tych środków odwoławczych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CZP 15/13, Lex numer 1324306).

Ponadto przepis art. 394 § 1 pkt. 9 k.p.c. jednoznacznie stanowi, że zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie sądu pierwszej instancji o kosztach procesu, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy.

Z powyższego wynika, że wniesienie środka zaskarżenia, co do istoty sprawy (apelacja), wyklucza dopuszczalność wniesienia zażalenia na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w wyroku.

Tymczasem w niniejszym postępowaniu, powódka złożyła zażalenie na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania (7 kwietnia 2016 r.), a następnie wniosła apelację zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w całości (13 kwietnia 2016 r.).

Oznacza to, że wobec wniesienia apelacji kwestionującej całość rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, zażalenie na postanowienie o kosztach procesu - jako niedopuszczalne - także podlega odrzuceniu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte o przepis art. 370 k.p.c. w zw. z art. 373 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

Wskazać należy, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, Legalis numer 92438).

Analiza akt sprawy nakazuje stwierdzić, że nie zaszły w toku procedowania Sądu pierwszej instancji jakiegokolwiek okoliczności, skutkujące nieważnością postępowania według przesłanek tej nieważności, wskazanych w treści przepisu art. 379 k.p.c.

Dalej wskazać należy, że rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji - mimo braku zauważenia istotnej wady postępowania egzekucyjnego o sygn. akt Km 85/01 - jest co do zasady prawidłowe.

Jak zostało wskazane na wstępie rozważań, w toku niniejszego postępowania powódka wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Szczecinie w dniu 7 czerwca 2001 r. w sprawie o sygn. akt XI GNc 1473/01.

Powódka w pozwie oraz w toku postępowania, wskazała kilka argumentów, które w jej ocenie przemawiały za uwzględnieniem zgłoszonego roszczenia.

W przekonaniu strony powodowej, roszczenie dochodzone pozwem uległo przedawnieniu ze względu na nieprawidłowe prowadzenie postępowania egzekucyjnego Km 85/02.

Do wad tych zaliczyła: nieprawidłowe umocowanie pełnomocnika wierzyciela, brak umorzenia postępowania egzekucyjnego w oparciu o obowiązujący wówczas przepis art. 823 k.p.c. oraz brak następstwa prawnego wierzyciela.

Sąd Okręgowy podzieliła rozważania prawne Sądu Rejonowego, odnośnie dwóch pierwszych zarzutów podniesionych przez stronę powodową.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że przewidziany w art. 379 pkt. 2 k.p.c. wymóg należytego umocowania pełnomocnika procesowego pod rygorem nieważności postępowania ustanowiony jest w interesie tej strony, która z pełnomocnika tego korzysta. Zatem tylko ta strona może powołać się na nieważność postępowania z powodu nieprawidłowości w udzieleniu pełnomocnictwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2005 r., III CK 263/04, Legalis numer 254098).

Z kolei bezczynność wierzyciela - w rozumieniu art. 823 k.p.c. (obowiązującego w momencie wszczęcia egzekucji Km 85/02) - istnieje tylko wtedy, gdy jest on obowiązany do dokonania czynności niezbędnej do dalszego prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Taki obowiązek musi znajdować wyraźną podstawę normatywną, np. w art. 802 k.p.c. (wniosek wierzyciela o ustanowienie kuratora) czy też art. 942 k.p.c. (wniosek wierzyciela o dokonanie opisu i oszacowania zajętej nieruchomości) – (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 r., IV CSK 16/08, Legalis numer 167828).

Tymczasem w niniejszej sprawie, wierzyciel nie był obowiązany do podjęcia czynności innych, niezbędnych do dalszego prowadzenia postępowania, niż te, które w tym postępowaniu zostały podjęte.

Z powyższych względów, Sąd drugiej instancji nie mógł uwzględnić zarzutów kwestionujących rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w przedstawionych kwestiach.

Należy jednak wskazać, że skarżąca trafnie zauważyła brak wykazania następstwa prawnego wierzyciela w toku postępowania egzekucyjnego.

Z akt egzekucyjnych o sygnaturze Km 85/02 wynika, że wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko T. P. złożył wierzyciel (...) Sp. z o.o. z siedzibą w U. (k. 1 akt. Km 85/02). Podmiot ten, został wymieniony w tytule wykonawczym - nakazie zapłaty z dnia 7 czerwca 2001 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Szczecinie (sygn. akt XI GNc 1473/01) - stanowiącym podstawę wszczęcia egzekucji.

Postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2002 r., komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w B. (...) Rewir II w M., połączył postępowania egzekucyjne prowadzone przeciwko W. P. i T. P. (m.in. Km 85/02) w jedno postępowanie prowadzone pod sygnaturą Km 85/01 (k. 13 akt Km 85/02).

W aktach egzekucyjnych Km 85/01, znajduje się postanowienie Sądu Rejonowego w Mrągowie z dnia 12 stycznia 2007 r. w przedmiocie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji skierowanej do nieruchomości położonej w M. przy ul. (...) - należącej uprzednio do dłużników (k. 480, Km 85/01). W planie tym, uwzględniono m.in. wierzytelność przysługującą spółce (...) egzekwowaną w sprawie Km 85/02 (k. 484, akt Km 85/01)

Tymczasem jak wynika z akt niniejszej sprawy, w dniu 9 maja 2008 r. -wierzyciel (...) Sp. z o.o. na podstawie art. 492 § 1 k.s.h. w zw. z art. 516 § 6 k.s.h. został przejęty przez (...) Sp. z o.o. - która to spółka następnie zmieniła nazwę na (...) Sp. z o.o. (k. 90).

Jednakże z akt postępowania egzekucyjnego nie wynika, aby podmiot który przejął prawa i obowiązki pierwotnego wierzyciela, uzyskał - stosownie do przepisu art. 788 § 1 k.p.c. - klauzulę wykonalności na swoją rzecz.

Oznacza to, że od momentu przejęcia pierwotnego wierzyciela przez spółkę (...) (9 maja 2008 r.) do dnia umorzenia postępowania egzekucyjnego (25 czerwca 2014 r.), postępowanie egzekucyjne było prowadzone na rzecz podmiotu który nie posiadał przymiotu wierzyciela.

Zaznaczyć przy tym należy, że Sąd drugiej instancji nie podziela stanowiska strony pozwanej, dotyczącej braku konieczności uzyskania przez spółkę (...) klauzuli wykonalności na swoją rzecz.

W ocenie pozwanej spółki, zmiana osoby wierzyciela lub dłużnika zaistniała po wszczęciu właściwego postępowania egzekucyjnego nie wymaga uwidocznienia w klauzuli wykonalności.

Po pierwsze, przedstawione stanowisko strony pozwanej, stoi w sprzeczności z materiałem dowodowym zebrany w sprawie.

Z akt sprawy wynika bowiem, że pozwana spółka wniosła o nadanie klauzuli wykonalności na swoją rzecz w oparciu o przepis art. 788 § 1 k.p.c. Jako podstawę wniosku, wskazano natomiast fakt połączenia spółek. Wniosek ten, został ostatecznie oddalony z powodu zniszczenia akt XI GNc 1473/01 (k. 122).

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że przepisy o postępowaniu egzekucyjnym nie dają podstaw do ograniczenia stosowania art. 788 § 1 k.p.c. tylko do okresu przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego. Prowadzenie egzekucji na rzecz konkretnego wierzyciela jest możliwe wtedy, gdy legitymuje się on tytułem wykonawczym na swoją rzecz wobec organu egzekucyjnego i dłużnika (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CSK 484/16, Lex nr 2305926, a także Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 października 2004 r., III CZP 63/04, Lex numer 125517).

Prowadzenie egzekucji w sposób sprzeczny z treścią tytułu wykonawczego, a więc niewątpliwie na rzecz osoby, która według tytułu wykonawczego nie jest wierzycielem, stanowi przesłankę umorzenia postępowania egzekucyjnego, jednakże nie z urzędu, lecz na wniosek dłużnika - oparty na przepisie art. 825 pkt. 3 k.p.c.

Tymczasem komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Mrągowie, postanowieniem z dnia 25 czerwca 2014 r., umorzył postępowanie Km 85/02 wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

Powódka próbowała podważyć powyższe postanowienie w drodze skargi na czynność komornika sądowego, która została następnie prawomocnie oddalona przez Sąd Rejonowy w Mrągowie postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2014 r. (k. 31 akt I Co 391/14).

Oznacza to, że postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego Km 85/02 jako prawomocne - wywołuje skutki określone w przepisie art. 826 k.p.c.

Zgodnie z przytoczonym przepisem, umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje uchylenie dokonanych czynności egzekucyjnych, lecz nie pozbawia wierzyciela możliwości wszczęcia ponownej egzekucji, chyba że z innych przyczyn egzekucja jest niedopuszczalna.

Należy jednak zaznaczyć, że umorzenie postępowania z powodu jego bezskuteczności nie niweczy skutku w postaci przerwy biegu przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym, do której dochodzi przez fakt skutecznego złożenia wniosku egzekucyjnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CSK 484/16, Lex nr 2305926).

Stosownie natomiast do przepisu art. 124 § 2 k.c., w razie przerywania biegu przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed organem powołanym do egzekwowania roszczeń (złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji) przedawnienie biegnie na nowo dopiero po zakończeniu tego postępowania.

Z powyższego wynika, że dziesięcioletni termin biegu przedawnienia roszczenia objętego nakazem zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Szczecinie w dniu 7 czerwca 2001 r. (XI GNc 1473/01), rozpoczął swój bieg na nowo z momentem prawomocnego umorzenia postępowania egzekucyjnego w sprawie Km 85/02 .

Zatem mimo braku uzyskania przez następcę prawnego pierwotnego wierzyciela klauzuli wykonalności na swoją rzecz (art. 788 § 1 k.p.c.), Sąd drugiej instancji nie mógł pozbawić ww. tytułu wykonalności ponad już wyegzekwowaną kwotę 3.0666,74 zł

W ocenie Sądu Okręgowego apelacja strony powodowej, zasługiwała na uwzględnienie w części kwestionującej rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu za pierwszą instancję.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może nie obciążyć kosztami strony przegrywającej. Przywołany przepis, realizujący zasadę słuszności, stanowi wyjątek od ogólnych reguł obciążania stron kosztami procesu ustanowionych w art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 100 k.p.c.

Przepis art. 102 k.p.c. nie konkretyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawia ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (postanowienie SN z dnia 4 lutego 2010 r., IV CZ 2/10, Lex nr 1353272).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych przyjmuje się, że przepis art. 102 k.p.c. powinien być zastosowany, gdy w okolicznościach sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu byłoby niezgodne z zasadami współżycia społecznego (dobrymi obyczajami), przekonywującymi o tym, że w danym wypadku obciążenie kosztami procesu byłoby niesprawiedliwe i niesłuszne (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 października 1966 r., II PZ 62/66, Legalis nr 12846, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 16 września 2015 r., III AUa 936/144, niepub.).

W ocenie Sądu drugiej instancji, za zastosowaniem w rozpoznawanej sprawie przepisu art. 102 k.p.c., przemawia nie tylko trudna sytuacja majątkowa powódki, ale przede wszystkim szczególne okoliczności niniejszej sprawy.

Z powyższych rozważań wynika, że postępowanie egzekucyjne od maja 2008 r., było prowadzone na rzecz podmiotu nie posiadającego przymiotu wierzyciela.

Trudno zatem uznać, aby obciążenie powódki kosztami procesu (2.417 zł) w kwocie przekraczającej jej miesięczny dochód (2.081,83 zł), pozostawało w zgodności z zasadami współżycia społecznego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Odwoławczy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. , kierując się tymi samymi przesłankami, które doprowadziły do zmiany rozstrzygnięcia o kosztach procesu za pierwszą instancję.

Jacek Barczewski Agnieszka Żegarska Beata Grzybek